

Andelko Milardović

PANDEMIJA COVID-19 I RAT RUSIJE PROTIV UKRAJINE

Pandemije, ratovi, demografski lomovi, prisilne migracije kroz povijest civilizacija

Globalno društvo rizika

PANDEMIJA COVID-19 I RAT RUSIJE PROTIV UKRAJINE
Pandemije, ratovi, demografski lomovi, prisilne migracije kroz povijest civilizacija
Globalno društvo rizika

Nakladnik:
I.E.G.S. j.d.o.o., Split-Zagreb

Sunakladnici:
Institut za europske i globalizacijske studije
Institut za migracije i narodnosti

Za nakladnike:
Anđelko Milardović
Marina Perić-Kaselj

Urednik:
Mislav Vušković

Recenzenti:
dr. sc. Žarko Paić
dr. sc. Petar Kurečić
dr. sc. Stjepan Šterc

Lektura:
Tea Hrabar

Grafičko oblikovanje:
Stjepan Bekavac

Tisak:
Grafomark d.o.o., Zagreb

ISBN 978-953-50473-0-8

CIP dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice pod
brojem 001162464

© by Anđelko Milardović
Sva prava pridržana. Nijedan dio knjige ne smije se reproducirati niti prenositi u bilo
kakvu obliku (elektronički, mehanički i sl.) bez prethodnog pristanka autora.

Andelko Milardović

PANDEMIJA COVID-19 I RAT RUSIJE PROTIV UKRAJINE

PANDEMIJE, RATOVI, DEMOGRAFSKI LOMOVI,
PRISILNE MIGRACIJE KROZ POVIJEST CIVILIZACIJA
GLOBALNO DRUŠTVO RIZIKA

I. E. G. S. j.d.o.o., Split - Zagreb
Institut za europske i globalizacijske studije
Institut za migracije i narodnosti
Zagreb-Split, 2023.

KAZALO

RIJEČ UNAPRIJED	13
------------------------------	-----------

PRVO POGLAVLJE

Pandemije kroz povijest civilizacija i njihove društvene posljedice	20
--	-----------

I. UVOD. NA PRIJELAZU STOLJEĆA. PUT U GLOBALNO DRUŠTVO RIZIKA I GLOBALNE MIGRACIJE	21
---	-----------

1. Na prijelazu stoljeća. Nade, izazovi i strahovi	21
2. Dijagnoza vremena (<i>Zeitdiagnose</i>)	22
3. Globalizacija i globalizacija virusa	23
3.1. Virus i kriza globalizirane ekonomije. O ulozi nacionalnih država	24
4. Što nas čeka?	25

II. RETROVIZOR - PANDEMIJE U POVIJESTI CIVILIZACIJA, DEMOGRAFSKI LOMOVI I MIGRACIJE ...	26
--	-----------

1. Epidemije i pandemije; njihov utjecaj u povijesti civilizacija. Bolesna društva ...	26
2. Diskurs civilizacije; njihova cikličnost i propadanje. <i>Ništa nije trajno, to je tragedija postojanja! Bitak i ništa!</i>	30
2.1. Norbert Elias	30
2.2. Mediteranske civilizacije	31
2.2.1. Herodot	31
2.3. Giambattista Vico	31
2.4. G.W.F. Hegel: Mediteran. Pozornica svjetske povijesti	32
2.5. Oswald Spengler: Propast Zapada	34
2.6. Arnold Joseph Toynbee: Markeri civilizacija	35
2.7. Fernand Braudel i „gramatika civilizacija“	36
3. Umjesto zaključka: Pluralizam uzroka propasti civilizacija	37

III. ČETIRI DOBA PANDEMIJA KROZ POVIJEST CIVILIZACIJA, UTJECAJ NA DEMOGRAFSKO OPADANJE I MIGRACIJE	40
---	-----------

1. Doba kuge u Europi (1340.-18. st.) - Povijest bolesti	40
1.1. Pandemije i ubrzavanje povijesti	40
1.2. Što je kuga?	40
1.3. Počeci kuge ili „crne smrti“ u Europi	40

1.4. Cikličnost kuge	41
1.4.1. Kuga u Hrvatskoj. Prva karantena u Europi	42
1.5. Društvene i političke posljedice doba kuge u Europi i Euroaziji	43
1.6. Radikalni religijski pokreti ili srednjovjekovni talibani	44
1.7. Utjecaj kuge na književnost - Boccaccio i Camus	44
2. Doba kolere - Dvije stotine godina kolere u sedam ciklusa u povijesti	47
2.1. Bolest nepročišćenih voda i „donjih društvenih slojeva“ - Sociologizacija bolesti kao poremećaja ravnoteže u organizmu	47
2.2. Počeci i širenje kolere	47
2.3. Društvene posljedice kolere	48
2.4. Kolera u povijesti književnosti - Gabriel José García Márquez, <i>Ljubav u doba kolere</i>	49
3. Doba „španjole“ u Europi i svijetu (1918.-1920.)	52
3.1. O dva fenomena globalnog doba	52
3.2. O podrijetlu španjolske gripe	52
3.3. Pojam- Što je španjolska gripa?	53
3.4. Tri vala „španjole“	53
3.5. Je li španjolska gripa stvarno „španjolska“?	54
3.6. Žrtve Prvog svjetskog rata i žrtve „španjole“	55
3.7. Društvene i političke posljedice Prvog svjetskog rata i pandemije „španjolske gripe“	55
4. Doba korone 2019./2022.	56
4.1. Pandemija globalnog doba kao dio globalnog društva rizika	56
4.2. Naziv koronavirus	56
4.3. Geografsko podrijetlo virusa	57
4.4. Globalno društvo rizika	58
4.5. Broj oboljelih i umrlih od pandemije koronavirusa	58
4.6. Cikličnost pandemije koronavirusa	59
4.7. Društvene posljedice pandemije COVID-19 u globalnom društvu rizika	59
4.8. Bolesno društvo i „dan poslije“: Medijska slika svijeta	63
4.8.1. „Kraj globalizacije ili novi početak“?	64

IV. FENOMENOLOŠKA SOCIOLOGIJA: SVAKODNEVNI ŽIVOT U DOBA PANDEMIJE COVID-19 68

1. Opis ponašanja vlada u doba korona-krize: Politički biheviorizam	68
1.1. Komparacija modela ponašanja država	68
1.2. Ranjivost Sjedinjenih Američkih Država i njihova „trumpizacija“	69
1.3. Narcis iz bunkera i rodonačelnik „ <i>Twit democracy</i> “	70
1.4. Medijske projekcije postkorona društava	70
1.5. Totalna digitalizacija?	71
1.6. Izolacija i „ljuljanje“ društvenosti	72
1.7. Yuval Noah Harari: Svijet nakon koronavirusa	72

1.8. Što je Harari rekao u <i>21 lekciji za 21. stoljeće</i> ? Analiza nekoliko mjesta u knjizi	73
1.8.1 Digitalna diktatura i demokracija?	74
1.8.2. Liberalizam i moćne tehnologije	75
1.8.3. Spajanje tehnologija	75
1.8.4. Globalna kriza	76
1.9. Pandemija COVID-19 i novi svjetski poredak	76
1.10. Dva metodologijska okvira u analizi sociologije krize	79
1.11. Distopijska slika svijeta i globalno društvo rizika	80

V. GLOBALNE MIGRACIJE U GLOBALNOM DRUŠTVU

RIZIKA	82
1. Slika migracija prije pandemije COVID-19	82
1.1. Novi mini „društveni ugovor“ oko migracija - Opis prije pandemije COVID-19	83
1.2. Migracije i Europa - Između uspjeha i neuspjeha?	85
1.3. Pesimistička slika Europe u korelaciji s migracijama na tragu metodološkog nacionalizma	85
2. Globalne migracije - Slika migracija za vrijeme pandemije COVID-19	87
2.1. Globalne promjene uslijed pandemije COVID-19	87

VI. PANDEMIJE I RATOVI KAO DIO GLOBALNOG DRUŠTVA

RIZIKA: PLES NAD VULKANIMA	90
1. Uvodna promišljanja	90
1.1. Modernizacija, protumodernizacija i globalno društvo rizika	90
2. Prijelaz. O plesu pandemija i ratova u povijesti civilizacija	94
2.1. Privremeno izvješće s globalnog COVID ratišta 2019.-2022.	94
2.2. O permanentnom ispreplitanju pandemija i ratova kroz povijest civilizacija	97
3. Ukrajinski bog Mars. Rat Rusije protiv Ukrajine kao dio globalnog društva rizika	100

DRUGO POGLAVLJE

Rat Rusije protiv Ukrajine	102
---	------------

VII. MULTIDIMENZIONALNOST RATA. RAT RUSIJE

PROTIV UKRAJINE (I)	103
----------------------------------	------------

1. Metapolitička dimenzija	103
1.1. O korisnosti i štetnosti povijesti za život ili godine koje se vraćaju	103
2. Treći Rim (Третий Рим), njegova politička teologija i geopolitika	105

3. <i>Ruski svijet</i> (Русский мир)	108
4. Ruska „Sonderweg” ideologija - <i>Ruski svijet</i> (Русский мир)	112
5. Semiotika povijesti <i>Ruskog svijeta</i> (Русский мир)	115
5.1. Putinov govor od 9. svibnja A.D.2022	115
5.2. Eshatologijski plameni jezici <i>Ruskog svijeta</i> (Русский мир)	118
5.2.1. O uporabi biblijskih motiva u svakodnevnom političkom diskursu ..	118
5.2.2. Četiri jahača Apokalipse. Iznenadno izazvano determinirano čitanje knjige <i>Otkrivenja</i>	119
5.2.2.1. Interpretacija četiri jahača Apokalipse u kontekstu rata u Ukrajini	120
5.2.2.2. Prvi jahač/vitez Apokalipse na bijelom konju – Osvajač	120
5.2.2.3. Drugi jahač/vitez Apokalipse na riđanu ili crvenom konju - Mač i rat ...	121
5.2.2.4. Treći jahač/vitez Apokalipse na crnom konju - Glad, trgovina i bolest ...	121
5.2.2.5. Četvrti jahač/vitez Apokalipse na sivom konju – Smrt i svijet boga Hada ili tmice, ništavila ne-bitka (<i>Nicht Sein</i>)	121
6. Završni akordi metapolitičke dimenzije rata Rusije protiv Ukrajine	122
6.1. Sukob ideologija?	122
6.2. Oživljeni sukob ideologija: Rat protiv liberalizma kao „morskog” neprijatelja – Fukuyamina intervencija nakon ruske agresije na Ukrajinu ..	123
6.3. Sukob civilizacija?	126
6.3.1. Huntingtonovi scenariji za Ukrajinu iz perspektive 1996. godine ...	129

VIII. MULTIDIMENZIONALNOST RATA. RAT RUSIJE PROTIV UKRAJINE (II.)	131
1. Geopolitička dimenzija	131
1.1. O značenju riječi geopolitika. Geopolitika kao usud i njezini okovi	131
2. Čitanje geopolitike Zbigniewa Brzezinskog 2022. iz obzora 1993. i 1997. godine	132
2.1. Zbigniew Brzezinski. <i>Izvan kontrole</i> (1993). Rusija, Ukrajina i Euroazija. Ponovljeno prethodno čitanje knjige 2022. godine	134
2.2. Zbigniew Brzezinski. <i>Velika šahovska ploča</i> (1997). Euroazija, Rusija i Ukrajina (II.). Ponovljeno prethodno čitanje knjige 2022. godine	138
3. O konstrukciji ruskih geopolitičkih prostora	143
3.1 O pojmu „Putinove geopolitičke doktrine”	145
4. Geopolitika <i>Ruskog svijeta</i> (Русский мир). „ <i>O povijesnom jedinstvu Rusa i Ukrajina</i> ”. Historicizam kao medij opravdanja agresije na Ukrajinu	152
5. Geopolitički sukob atlantizma i euroazijanizma	155
5.1. Atlantizam	158
5.2. Euroazijska geopolitička trijada	159
5.3. Euroazijska ideja. „Civilizacijske tvorevine“ ili „veliki prostori“	160
5.4. Euroazijski pokret (Евразийское движение) kao ruski konzervativni anti-globalizacijski i geopolitički pokret fokusiran na prostor Euroazije	163
5.5. Euroazijska ekonomska unija (Евразийский экономический союз) ...	164

6. Geopolitika energije kao rusko geopolitičko i vanjsko političko oružje	166
6.1. Metodološki okvir	166
6.2. Anatomija moći ruskih energetske kompanija	168
6.2.1. Anatomija ruske energetske moći i rađanje ruske oligarhije	171
7. O geopolitologiji energije čiji je predmet geopolitika energije	172
8. O energetske ratu Rusije i Europske unije	177
8.1. Energetska ovisnost Njemačke i Europske unije o ruskom plinu	177
8.2. Njemačka prekretnica (<i>Zeitwende</i>). Epohalni govor njemačkog kancelara Olafa Scholtza u Bundestagu	183
9. Energetska ovisnost Njemačke i Europe o ruskom plinu. Mala studija slučaja <i>Sjeverni tok 1 i Sjeverni tok 2</i> u raljama geopolitike energije	185
9.1. O <i>Sjevernom toku 1 i 2</i> pozicija Njemačke	185
9.2. Putinova/ruska pozicija oko <i>Sjevernog toka 2</i> u svjetlu svjetskih medija	194
9.2.1. Pozicija svjetskih medija	194
9.2.2. <i>Sjeverni tok 2</i> i Putinov stav iz Teherana	195
10. Američka pozicija oko <i>Sjevernog toka 2</i> i njegove kontroverze između „komercijalnog“ i ruskog „geopolitičkog projekta“	197
11. Umjesto zaključka. Geopolitička dimenzija rata Rusije protiv Ukrajine	202

IX. MULTIDIMENZIONALNOST RATA. RAT RUSIJE PROTIV UKRAJINE (III.) .....

IX. MULTIDIMENZIONALNOST RATA. RAT RUSIJE PROTIV UKRAJINE (III.)	205
1. Demografska dimenzija i prisilne migracije u Europi 2022. godine	205
1.1. O demografiji i ratu	205
1.2. O demografskoj slici Ukrajine	207
1.2.1. Okvir za demografsku sliku Ukrajine	207
1.2.2. Zaključna razmišljanja	213
2. O demografskoj slici Rusije	213
2.1. Okvir za kompleksnu demografsku sliku Rusije	213
2.2. Depopulacijski trendovi i demografska kriza	217
2.3. Putinov demografski paradoks: Ruska ideja svjetske moći (Weltmacht). Sudar političkih snova <i>Ruskoga svijeta</i> (Русский мир) i ruskog demografskog realizma: igra moći i nemoći	222
3. Rat Rusije protiv Ukrajine i prisilne migracije. Izbjeglice pred vratima Europe 2022. ili o „denacifikaciji Ukrajine“ i rukopisu ideologije <i>Ruskoga svijeta</i> (Русский мир)	223
3.1. Metodička napomena	223
3.2. Prisilne migracije. Egzodus biblijskih razmjera	225
3.2.1. Ekskurs motiviran ukrajinskim izbjeglištvom	227
3.2.1.1. O Izbjeglištvu iz povijesne i filozofsko političke perspektive. Ukrajinsko izbjeglištvo kao novo iskustvo u 21. stoljeću	227
4. Komparacija izbjegličke krize u Europi 2015. i 2022.	230
4.1. O izbjegličkoj krizi u Europi 2015.	230

4.2. O četiri modela migracijskih politika u odnosu na izbjegličke krize 2015.-2020. do pojave pandemije COVID-19.	235
4.2.1. Prvi model: Relativno otvoreni reaktivni model Angele Merkel. Model uvjetovanog refleksa na nekontrolirano pristizanje migranata u Europu ili „politika otvorenih vrata”, te plameni jezici populizma AfD i Le Penove stranke, Putinovih filijala u Berlinu i Parizu	236
4.2.2. Drugi model: Zatvoreni model ili tvrđava Europa (<i>Festung Europa</i>)	243
4.2.3. Treći model: Turski „model brane”. Povijesni paradoks. Brani li Turska Europu od izbjeglica? Turska na braniku Europe?	244
4.2.4. Četvrti model: Rat i prisilne migracije. Izbjeglička kriza u Europi 2022. Model otvorenog identitetskog upravljanja	246
5. Kritički pristup. Nova migracijska politika Europske unije 2022. dvostrukih standarda i selektivne solidarnosti	249
6. Prijelazni metodički fragment	250
X. ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA	251
1. Utjecaj pandemija i ratova u povijesti civilizacija na društvene promjene	251
2. Utjecaj pandemije COVID-19 na globalne društvene promjene	253
3. Ruska agresija na Ukrajinu i globalne društvene promjene	254
XI. SUPLEMENTI	258
1. Dokumenti	258
1.1. <i>Zakon iznad sile: Rezolucija UN-a protiv invazije na Ukrajinu: cijeli tekst (2. ožujka 2022.)</i>	258
2. <i>Sila iznad zakona</i>	261
2.1. Potpisivanje sporazuma o pristupanju Donjecke i Luganske Narodne Republike te Zaporoške i Hersonske oblasti Rusiji (30. rujna 2022.)	261
3. Igranje demokracije ili njezina instrumentalizacija za velikoruske ciljeve. Veliko narodno veselje	271
3.1. Narod je izabrao: koncertni skup <i>Zauvijek zajedno</i> (30. rujna 2022.) ...	271
4. Sastanak međunarodnog debatnog kluba Valdaj. Predsjednik Rusije (Moskva, 27. listopada 2022.)	273
4.1. Rusija i Zapad / Russia and the West/	273
4.1.1. Dobar dan gospodine Predsjedniče!/ Good afternoon, Mr. President!/ Добрый день, господин Президент!/	273
XII. POPIS TABLICA, SLIKA, DIDAKTIČKIH MATERIJALA I DOKUMENATA	285
1. Popis tablica	285
2. Popis slika	285
3. Popis didaktičkih materijala	286
4. Popis dokumenata u knjizi	286
5. Bibliografija	287